

SOFİST DÜŞÜNCEYE DAİR KAVRAMSALLAŞTIRMALAR

E) Empirizm

Bütün kavramlarımız ve dolayısıyla tüm yargılarımız son çözümlemede deneyime dayanır; bilginin kaynağında duyu-deneyi vardır. Sofistler, bilgi konusunda fenomenlerin, görüşlerin duyu-algısıyla gerçekleşen bilgisini temele aldıkları için, genel olarak empirist bir yaklaşımı benimsemilerdir.

Doğa Filozofları	Sofistler
<ul style="list-style-type: none">• Rasyonalist bir bilgi anlayışı ve tümdengelsel yöntem.• Görünüşün içerisindeki / gerisindeki gerçekliği, çokluğun gerisindeki birliği akıl ya da düşünce yoluyla kavrarlar.• Önce varlığın kendisinden çıktığı Arkheyi ortaya koyduktan sonra tikel fenomenleri, dünyanın oluşumunu ve tek tek olayları açıklarlar.	<ul style="list-style-type: none">• Olguları biriktirirler ve tek tek gözlemlerden hareketle genel sonuçlara ulaşırlar.• Deneysel tümevarımsal yöntemi kullanmakla birlikte deneyimi nesnel bir temel olarak kabul etmezler.

F) Rölativizm (Görelilik)

Sofistler, yine ortak bir tavırla mutlak bir rölativizmin savunucusu olmulardır. Ancak bu savunu, göreliliği bir tez olarak öne sürmek biçiminde değildir. Aksi halde, rölativizmin kendisinin göreliliği olmadığını savunulması gerekecektir. Sofistler, bir tez öne sürmek yerine, öne sürülen bütün mutlaklık ve / veya nesnellik iddialarının göreliliğini gösterme yoluna giderler.

Bilginin temeline algıları yerleştiren Sofistler, empirizmin kaçınılmaz bir sonucu olarak bilginin de göreliliğini belirtmişlerdir. Mutlak ve değişmez bir hakikat olmayıp, bilgi ve hakikat bireyin algılarına, toplumsal, kültürel ve kişisel eğilimlerine görelidir.

Duyuların ötesinde, algılanamayan ve bilinmeyen gerçeklik, duyularımız ve algılarımız tarafından yorumlanan fenomenlerin gerisinde, algılanamaz bir varlık alanı bulunmadığını, doğal dünyanın yalnızca fenomenlerden ibaret olduğunu ve fenomenler aracılığıyla bilinebileceğini savunurlar.

Öznel koşullar, kişinin, yargılayan öznenin duygumunu, algısal deneyin niteliğini büyük ölçüde belirler. Böyle bir durumda, izlenimleri ölçme, izlenimlerimizin doğruluğunu bu öznel hal ve durumlardan bağımsız olarak saptama imkânı verecek nesnel bir ölçüt ya da standart bulunmadığını dile getirirler.

Nesnel bir ölçüt bulunmadığına göre, her insan varlık üzerine bilginin bir ölçütüdür.

Epistemolojik Rölativizm → Kültürel Rölativizm → Etik Rölativizm

Özsel olarak ya da doğadan iyi ya da kötü olan hiçbir şey yoktur. Şeyleri iyi ya da kötü kılan sadece insanların o şeylere ilişkin algıları, uzlaşmaları ya da düşünceleridir.

G) Septisizm ve Nihilizm

Aklı dikkate almayan ve sınavıcı mekanizmasını kurmamış katıksız bir empirizmin mantıksal sonucu, kaçınılmaz olarak septisizmdir. Bu, temelde kesin ve mutlak (ve hatta nesnel) bilgi imkanına duyulan güvensizliktir.

“Her şey üzerine birbirine karşıt olan iki logos [argüman, akıl yürütme, neden ya da haklılandırma] getirmek mümkündür.” [Protagoras]

Zaman zaman septisizmin sınırını aşan Sofistler, Gorgias örneğinde olduğu gibi nesnel bir doğru olamayacağı, bilinebilir olan hiçbir şey bulunmadığı, bilginin bir yanılısamadan başka hiçbir şey olmadığı, her tür bilginin değersiz, görelî ve anlamsız olduğu, hiçbir şeyin bilinemeyeceği, bilginin imkânsız olduğu inancıyla gerçek bir nihilizm savunucusu olmuşlardır.

Protagoras

Birbirine çelişik olan iki önermede ikisi birden aynı ölçüde doğrudur. Fakat, her ne kadar diğerinden daha doğru olmasa da, önermelerden biri diğerinden daha işlevsel veya iyi olabilir.

Gorgias

Çelişik önermelerden hiçbiri doğru değildir.

1. Hiçbir şey var değildir; 2. Bir şey var olsa bile, bilinemez ve 3. Bir şey var olsa ve bilinebilse bile, ona ilişkin bilgi bir başkasına aktarılamaz.

FELSEFE BÖLÜMÜ – SOFİSTLER DERSİ
DERS NOTLARI

H) Eğitim

Sofistlere göre erdem (iyi yaşama sanatı) öğretilir. Yönetici olabilmek, politika alanında yükselmek için eğitim yeterlidir.

Retorik: Sözü ve yazılı sözü terbiye etme, düzgün konuşma, düşünceyi en uygun ve en etkili bir tarzda dile getirip açıklama ve dilin kurallarıyla yapısını çözümlenme disiplindir.

Doğaları itibarıyla birbirlerinden farklı olan, diğer yandan da birbirlerine bağımlı olup, toplum dışında yaşayamayan insanlar, yaşamlarını ve faaliyetlerini düzenlemek için, uzlaşım, kural ve geleneklere ihtiyaç duyarlar. Toplum temelini bir uzlaşmadan aldığına ve her birey için iyi, onun kendisine göreli olduğuna göre, insanlar özel, çok çeşitli ve çoğunlukla çatışan ilgi ve çıkarlarını uzlaştırmak ve karşılıklı anlaşmaya varmak için, görüşlerini, kanaat ve inançlarını dile getirmek ve karşılıklı görüş alışverişinde bulunmak durumundadırlar. Bu görüş alışverişinin örtük ve kimi zaman da açık amacı karşısındakileri kendi hakikatine ikna etmektir.

I) Konvansiyonalizm

Politik Konvansiyonalizm

Physis	Nomos
Doğa Yasası	İnsan eliyle konmu yasa

Toplum, temelini bir sözleşmeden, bireylerin ortak iradelerinden alır. Yasaların tanrısal ya da doğal bir kökeni yoktur. Toplum öncesi yasa ya da ahlak yoktur. Toplum öncesi yasa ya da ahlak yoktur.

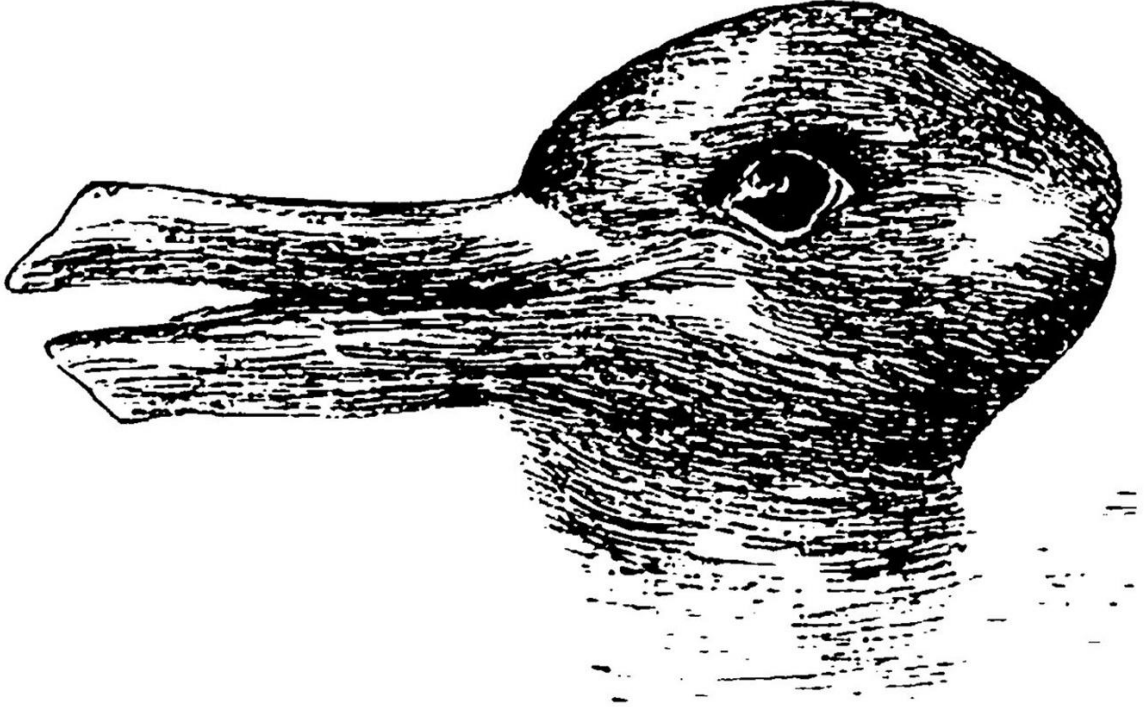
Yasalar ya sayıca çok olan zayıfları kontrol altında tutmak için zayıflar tarafından yapılır. İnsanlar doğuştan iyi ve erdemli değildirler. Erdem, toplumsal ve entelektüel koşulların ürünüdür.

FELSEFE BÖLÜMÜ – SOFİSTLER DERSİ
DERS NOTLARI

Epistemoloik Konvensiyonalizm

Empirik kanıtlar hakikat iddialarının/kuramların kabulü ve reddi için yeterli bir nesnel kontrol aracı mıdır?

Empirik kanıtların ön belirlenmiş olmaları (Ördek/tavşan örneği): Aşağıdaki görselden aynı uyarınları aldığınız halde neden iki farklı nesne görebiliyorsunuz?

-Yardımcı hipotezler ile hakikat iddiasını/kuramı kurtarmak.

Kepleri bir tepede şafağı gözlerken düşünelin. Onunla birlikte Tycho Brahe olsun. Kepler güneşi sabit olarak görür. Hareket eden dünyadır. Fakat Tycho burada Ptolemy ve Aristoteles'i izler. Yeryüzü sabittir ve tüm diğer gök cisimleri Dünya çevresinde hareket eder. Kepler ve Tycho doğuda şafak'ı seyredelerken aynı şey mi görürler?

FELSEFE BÖLÜMÜ – SOFİSTLER DERSİ
DERS NOTLARI

Ö ----- N ----- Ö²
N1 N2

İleri Okuma Önerileri:

Ahmet CEVİZCİ, İlkçağ Felsefesi Tarihi, ASA Kitabevi.